

Мадина Омар

АЙША

және

ҚАУІПСІЗДІК
ережелері

ӘОЖ 087.5
КБЖ 83.8
О-58

Омар Мадина

О-58 Айша және қауіпсіздік ережелері / Мадина Омар. – Астана: – 80 б.

ISBN 978-601-11-0498-2

«Айша және қауіпсіздік ережелері» – мектепке дейінгі және бастауыш сынып жастағы балаларға арналған, жылы да жанға жақын алғашқы қадамдық қауіпсіздік нұсқаулығы. Кітапта кішкентай Айшаның күнделікті өмірде кездесетін түрлі жағдайлары арқылы балаға ең қажетті қауіпсіздік дағдылары жеңіл, түсінікті әрі әсерлі түрде баяндалады. Бұл шығарма – баланың өмірлік дағдыларын қалыптастыруға арналған шынайы әрі құнды жолсерік.

Баланың жас ерекшелігіне сай, оқуға өте жайлы тілмен жазылған бұл еңбек – автордың 10 жылдық педагогикалық тәжірибесі мен аналық сезімталдығының нәтижесі. Әр бөлім баламен бірге отырып оқу мен ой бөлісуге ыңғайлы етіп жасалғандықтан, кітап ата-ана мен бала арасындағы жылы қарым-қатынасты нығайта түседі.

ӘОЖ 087.5
КБЖ 83.8

Барлық құқықтар қорғалған. Бұл басылымның ешқандай бөлігін автордың жазбаша рұхсатынсыз қайта жариялауға, қандай да бір жолмен және белгілі бір құралмен – электронды, фотокөшірме немесе басқа да жолдармен пайдалануға тыйым салынады.

ISBN 978-601-11-0498-2

© Мадина Омар, 2025

Управление образования Карагандинской области | АНурсултан Г. Е.

Управление образования Карагандинской области | АНУРСУЛТАН Г. Е.

Үйдегі қауіпсіздік

От пен тоқ – ойын емес

Үйдегі қауіпсіздік

От пен тоқ – ойын емес

Управление образования Карагандинской области
МБОУ «Нурсултановская СОШ №1

Сәлем! Менің атым Айша. Жасым 5-те. Астананың оң жағалауындағы пәтерде тұрамын. Үйіміз жайлы, көршілермен татуымыз. Ата-анам мемлекеттік қызметкер болып жұмыс істейді. Олар көбінесе жұмыста болғандықтан, үйде ағам екеуіміз қаламыз.

Ағамның аты Бағдат, ол - өте қамқор, тәртіпті әрі ақылды бала. Бағдат кітапты көп оқиды, маған онда не жазылғаны туралы айтып береді. Ал менің ішім пысып кетеді.

Үйімізде менімен жасты балалар өте көп. Мариям есімді құрбым бар. Оның шашы бұйра, көзі дөңгелек, қоңыр, өзі сүп-сүйкімді. Бізден бір қабат төмен Ермек пен Ернар деген балалар тұрады. Екеуі - егіз, аралары небары 15 минут. Бірақ жиі «Кім үлкен?» деп сөзге келіп қалады. Бөлмелерін шашып, футбол ойнағанды жақсы көреді.

Бір күні түстен кейін жаңбыр жауып, ойын алаңы балшыққа айналды. Көрші балалар біздің үйге жиналып, динозаврлар туралы кітап оқып жатты.

Менің қарным қатты ашты. Анашымның қалай тамақ істейтінін көргенмін. Табаны алып, сарымай жағып, ішіне алма салынған қамырды табада пісірсе, тәп-тәтті бәліш болады. Оп-оңай. Мен де бәліш пісірмек болып пешті қостым. Ыстық табаны қолыммен ұстай алдым. Ол сондай ыстық екен.

- А-а-а, қолым күйіп қалды. Ағатай, көмектес! - деп айқайлап жібердім.

Қонақ бөлмеде отырған балалар кітапты тастай салып, жүгіріп келді. Менің қолым қызарып кетті, ауырғаннан жылай бастадым, ал таба жанып жатыр. Бағдат дереу пешті өшірді де, қолымды суық суға салды.

Бағдат:

- Айша, жаныңда ересек адам болмаса, асүйдегі заттарға жолама. Бұл өте қауіпті! - деп пешті қосуға болмайтынын түсіндірді. Кітаптағы қауіпсіздік ережелерін айта бастады. Мен ұялғаннан қызарып кеттім. Ешкімге ескертпей асүйге кіру дұрыс емес екенін түсіндім.

Мариямның маған жаны ашып, менімен бірге қолың суға салып отырды. Менің көңілімді көтеру үшін теледидардан мультфильм қоспақшы болды. Теледидар сымын су қолымен ұстап жатқанын көрген ағамның:

- Тоқта! - деген қатты дауысы шықты. - Электр розеткасына су қолмен тиіспе!

Мариямның саусақтары сәл шаншып, өзі дір ете қалды. Егер Бағдат байқамағанда, оны тоқ ұратын еді. Мариям қорыққанынан сымды лақтыра салды. Сосын аузы ашылып:

- Маған мультфильм көруге болмай ма? - деп сұрады.

Бағдат ересек адамдардай сабырлы кейіп танытып, бәрімізді шақырып алды да:

- Тыңдаңдар! Мариям, саған мультфильм көруге болады. Бірақ су қолмен ешқашан электр розеткасын ұстама. Онда тоқ бар. Ауыр жарақат алуың мүмкін, - деп түсіндірді.

- Жақсы, ағатай. Мен енді сымды өзім ұстамай, сендерден теледидарды қосып беруді сұраймын, - деді Мариям күлімсіреп.

Управление образования Карагандинской области / А. Курманжан Г. Е.

Кешкісін анам жұмыстан келді. Мен болған жағдайды айтпай, жасырып қалуға тырыстым. Ұрысады деп қорықтым. Бірақ ол асүйдегі майдың иісін сезіп, еденге төгілген суды көріп, бір нәрсе болғанын бірден білді. Мен де жасырмай, бәрін айтып бердім. Анам ұрсудың орнына шындықты айтқаным үшін мақтап, Бағдатты «ақылдым» деп басынан сипап, екеуімізді кезек-кезек құшақтады.

Ағамның кітабындағы ережелердің пайдасы көп екен. Мен де тезірек оқып үйренсем ғой...

Нағыз қаһарман - ақылды бала!

Жаздың шуақты күндерінің бірінде ішім пысқаннан не істерімді білмей жаттым. Сыртқа шығып ойнайын десем, әкем жұмыста, анам азық-түлік алу үшін дүкенге кеткен еді. Ал Бағдат динозаврлар туралы жаңа кітабын оқып жатты.

Теледидарды қосып қалсам, мен бұрын-соңды көрмеген жаңа мультфильм басталып жатыр екен. Мультфильм - ұша алатын суперқаһарман қыз туралы. Ержүрек қыз шатырдан шатырға секіріп, аспанда шыр көбелек айналып жүр. Тіпті ағаштан түсе алмай тұрған мысықты құтқарды. Таңғалғанымнан аузым ашылып:

- Уау! - деп сыбырладым. Қыздың шашы дәл менікіндей екен, үстіндегі шапанына ұқсас орамалым да бар.

Бөлмеме жүгіріп бардым да, орамалды иығыма байлап, терезе алдына көтерілдім. Біз үшінші қабатта тұрамыз. Терезені ашып, сыртқа қарадым. Жер – жап-жасыл, маған сондай жұмсақ болып көрінді. Арқамдағы шапаным желмен желбірегенде өзімді нағыз суперқаһарман сезіндім.

Алақанымды шапақтап:

– Мен ұша аламын! – деп қуана айқайлады. Енді секіргелі жатқанда Бағдат жүгіріп келіп, ұстап қалды.

Ол мені төменге түсіріп:

- Айша, сенің есің дұрыс па? Мынауың не? - деп ашуланды.

- Мен мультфильмдегі қыздай болғым келді. Ол ұша алады ғой, - дедім жыламсырап.

- Сен не деп тұрсың? Құлап кетуің мүмкін еді ғой... Ол - жай ғана мультфильм, - деп ұрса бастағанда есіктен анам кірді.

Бағдат болған оқиғаны анама айтып берді.
Анамның жүрегі аузына тығылды. Мені құшақтап:
– Қызым, мультфильмде бәрі шынайы емес.
Олардың көзге көрінбейтін құтқару сымы болады.
Сенің өмірің, қауіпсіздігің суперқаһарман болудан
маңыздырақ, – деді.

Ал кешке әкем екеуі терезелерге арналған қауіпсіздік торларына тапсырыс берді. Мен істеген ісіме ұялып, нағыз батырлық аспанда ұшу емес, жақындарыңа қамқор болу екенін түсіндім.

Ағам осының бәрін қайдан біледі екен... Бағдат сияқты ақылды болғым келеді.

Өрт шыққанда не істеу керек?

Сабыр сақта!

Аузың мен мұрныңды дымқыл шүберекпен жап, төмен еңкейіп, түтіннен таза жермен жүр.

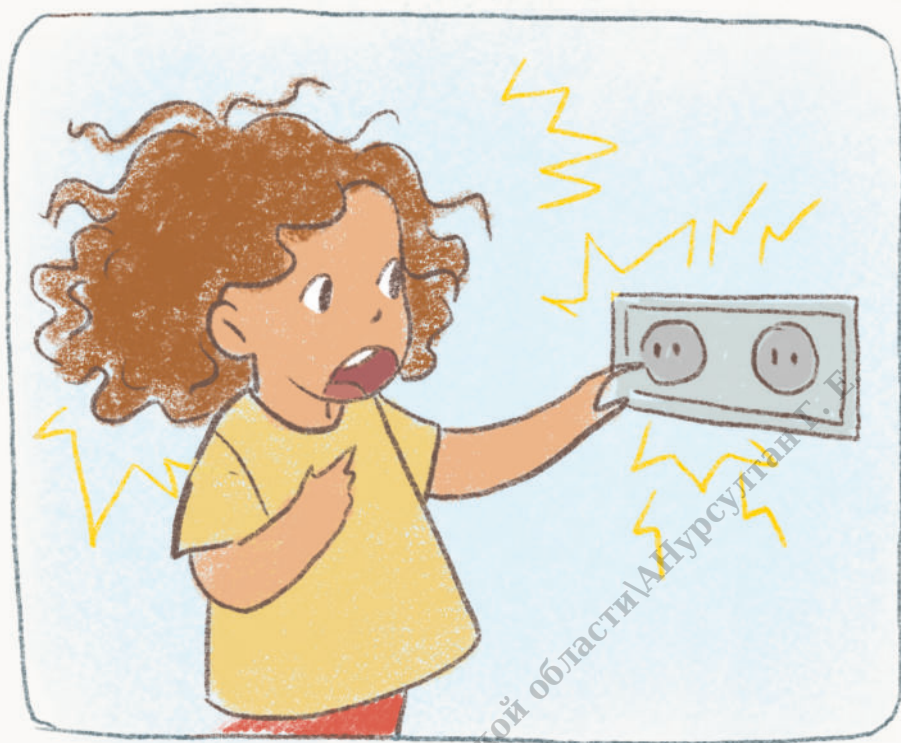
Лифтті қолданба, тек баспалдақпен түс! Төтенше жағдайда лифт тоқтап қалуы мүмкін.

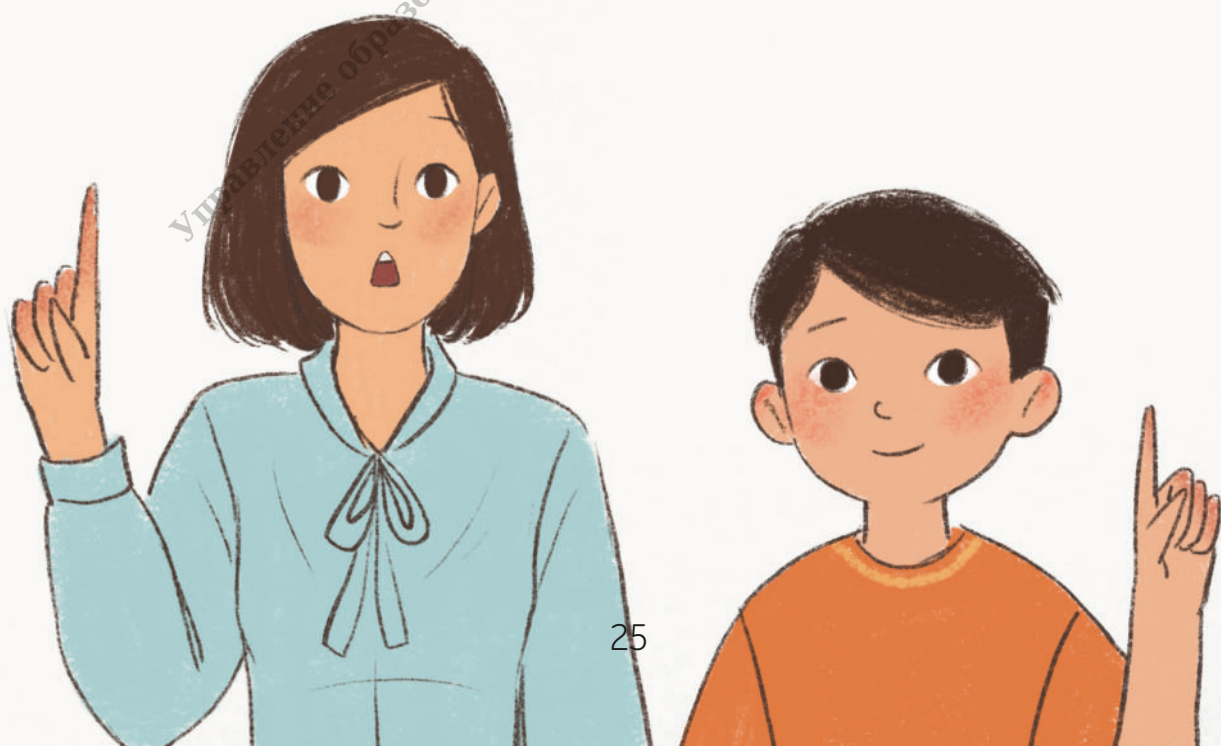
Ойыншық іздеп кері кірме, қауіпсіз жерде бол.

101 немесе 102-ге қоңырау шалып, өз атың мен мекенжайыңды айт.

Электр құрылғыларын ұстағанда - қолың құрғақ болсын (дымқыл болса, тоқ соғуы мүмкін).

Управление образования Карагандинской области | Анурусұлтан Г. Е.

The page features a stylized illustration of a bright yellow sun with rays in the top left corner, partially obscured by a large, wavy blue shape representing water. A similar, smaller blue shape is in the bottom left corner. The background is a light, textured blue.

СУДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІК

Су жағасындағы сабақ

Управление образования Карсіндәтәй обласы | АНурсултан Г. Е.

Жазда Астанада күн өте ыстық болады. Ата-анам бізге көршілермен бірге қала сыртындағы өзен жағасына баратынымызды айтты. Қуанғаннан секіре жөнелдім.

Сөмкемізге қажетті сүлгі, қалпақ, күннен қорғайтын жақпамай және су бөтелкелерін салып алдық. Менің қуанышымда шек жоқ, себебі су шашыратып ойнағанды жақсы көремін. Қала сырты - тып-тыныш, көлік аз, ағаш көп.

Аналарымыз дастархан жайып, әкелеріміз кәуап пісіруде. Біз су жағасында ойнаймыз деп жүгіре жөнелдік. Ағам Бағдат әдеттегідей бізге бас-көз болып жүр. Ол жүзуді жақсы біледі, қалалық жүзу жарыстарында жүлделі орын алған. Кейде ол маған тым мінсіз болып көрінеді, әйтсе де айтқан ақылдарынан ішім пысып кетеді.

Ол бізге суға тым жақындамау керегін, сақтық шараларын, ересектердің бақылауымен ғана суға түсуге болатынын түсіндірді. Мен таңырқап:

- Неге ересектер бақылап тұруы керек? - деп сұрадым. - Күткім келмейді, суға түсуге дайын тұрмын, - деп қырсыға бастадым.

Бағдат сөйлеп үлгермей жатып Ермектің жартастан аяғы тайғанап, суға құлап түсті. Біз: «Ермек!» – деп айқайлап, жүгіре жөнелдік. Бағдат тез әрекетке кірісті. Ұзын таяқ тауып алды да, Ермекке созды. Ол таяқтың ұшынан ұстап, әрең жағаға шықты. Шынтағы сырылып, көзілдірігі сынып қалыпты.

– Ана тас өте тайғанақ екен, – деді дірілдеп.

Бағдат маған қарап:

- Міне, осы үшін жақын жерде ересек адам болуы керек. Енді түсіндің бе? - деді.

Бұл - жай ереже емес, біздің амандығымыз үшін екенін енді түсіндім. Мариямның анасы - Арай апайды жанымызға шақырдық.

Управление образования Карагандинской области | АНУРСУЛТАН Г. Е.

Управление образования Каргалинской области | АНурсултан Г. Е.

Арай апай бізге маңызды кеңестерін айтты:

- Балалар, бастарыңнан күн өтіп кетпеуі үшін баскиім киіп жүріңдер. Күн астында ұзақ жүру денсаулыққа зиян. Қатты тойып тұрсаңдар, суға бірден түспеңдер. Дем алу қиындап, бұлшық еттерің тартылып қалуы мүмкін. Су тіпті ересектер үшін де қауіпті.

Мен ол кісіге таңырқай қарадым. Судың ересектер үшін де қауіпті болатынын білмеппін.

Өзен жиегінде аяғымызды суға малып, рахаттанып отырдық. Бір-бірімізге су шашып ойнадық.

Мариямның анасы суға түспес бұрын тереңдікті тексеріп алу керегін айтты.

- Балалар, қараңдар! Ұзын таяқтың көмегімен судың тереңдігін анықтауға болады. Егер таяқ толық батса - су терең, ал жартылай батса - таяз.

Мариям анасынан:

- Анашым, ал қандай аймақтар қауіпті? - деп сұрады.

Ол:

- Жылдам ағатын өзендер, тасқын қауіпі бар жерлер, биік толқынды көлдер қауіпті. Су түбіндегі тас, шөп, бұтақтар мен шұңқырлар аяқты жарақаттауы мүмкін, - деді.

Мен мұқият тыңдап, айтылғанның бәрін есте сақтап алдым. Жарақаттанып қалғым келмейді...

Бағдаттың батылдығы.

Балалар қауіпсіздік жайлы әңгімелесіп жатқанда, Бағдат сияқты су шетінде жүзгім келді. Бірақ су мен ойлағаннан терең екен. Дем жетпей, суға тұншыға бастадым да:

- Көмектесіңдер! - деп айқай салдым. Су түбіне аяғым тимеді, қатты қорықтым.

Бағдат жалт қарады да, бір сәтке де кідірмей, суға секірді:

- Айша, сабыр сақта! Мен қазір жетемін! - деді.

Тәжірибелі жүзуші емес пе, ағам мені жағаға алып шықты. Балалардың жанына анам да келіп қалыпты. Анам дереу сүлгіге орап, мені тыныштандырды. Көзіме жас келді. Бағдат мені дер кезінде көрмесе, не болар еді? Ағамның кітаптарындағы ережелердің маңызын түсіндім.

Управление образования Карагандинской области Ануулултан Г. Р.

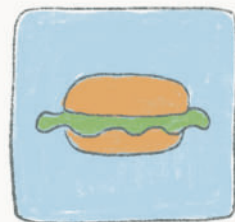
Достар, суға шомылуға барғанда мына кеңестерге құлақ түріңдер:

Тек ересектердің бақылауымен
шомылыңдар.

Күн астында баскиімсіз ұзақ
жүрмеңдер.

Тойып тамақ ішкен соң, бірден суға
түспеңдер. Дем жетпей, бұлшық ет
тартылып қалуы мүмкін.

Қауіпті аймақтардан аулақ болыңдар.
Жылдам ағатын өзендер, тасқын
аймақтары өте қауіпті .

Жүзе алмасаңдар, құтқару
кеудешесін киіңдер.

Суда бір-біріңнен алыстамаңдар. Қауіпті жағдайда көмек беру оңай болады.

ЖОЛДАҒЫ ҚАУІПСІЗДІК

Жол ережесін білесің бе?

Жазғы демалыс аяқталды. Мен қазір дайындық сыныбына барып жүрмін!

Мектептен кейін достарыммен әдеттегідей үйге жаяу келе жаттық. Күн ашық, ауа райы керемет еді. Сабақта не үйренгенімізді, қандай сурет салғанымызды жарыса айтудамыз. Әңгіменің қызығына берілгеніміз сонша – тіпті жолға қарауды ұмытыппын.

Самокатпен бір бала маған қарай жүріп келе жатыр екен. Мен оны байқамадым. Бағдат:

- Айша, тоқта! Жолға шықпа! - деп айқайлады.

Мен тоқтап үлгергенше самокаттағы бала маған соғылды. Жерге құлап түстім. Достарым жүгіріп келіп, орнымнан тұруыма көмектесті. Ал менің үрейім ұшып, жылап жібердім.

Бағдат асықпай аяғымды қарап шықты да, бірден ата-анама хабарласты. Көп ұзамай жедел жәрдем көлігі келіп, менің жарақатымды тексерді. Бақытыма орай, жарақат жеңіл екен. Дәрігер:

- Аяғың жай ғана көгерген, - деп қуанып қойды.

Мен енді жолдан жан-жағыма қарап, абайлап өтетін боламын.

Келесі күні мектепке ерте шықтық. Бағдат әдеттегідей топты бастап жүріп отырды. Ол жол ережелерін түсіндіріп келе жатты. Жолды кесіп өткенде әрқашан тек жаяу жүргіншілер жолынан өту, алдымен солға, сосын оңға, содан кейін қайта солға қарау керегін айтты.

- Ең маңыздысы - көліктердің тоқтағанына көз жеткізу, - деді ол.

- Ал көліктер баяу жүрсе, жолдан тез жүгіріп өтсем бола ма? - деп сұрадым. Ішімнен: «Сонша уақыт күтіп тұрғанша жүгіріп өтемін ғой...» деп ойладым.

- Жоқ, олай істеуге болмайды, - деді Бағдат қабағын түйіп. - Қауіпсіздік - бірінші орында.

Бағдаттың айтқандарынан жол кесіп өткенде құлаққап, телефон қолданбау керектігін түсіндім.

Қауіпсіздік – бірінші орында!

Жұма күні мектептен кейін аулада ойнаймыз деп келістік. Алда - екі күн демалыс. Үй жұмысын орындауға уақыт жетеді. Мариямға анасы қызғылт доп алып беріпті. Біз мәз болып, оның добымен ойнап жүрдік. Ал ұлдар орындықта Бағдаттың телефонына тесіле қарап отыр. Тик-токтан бас алар емес. Бір кезде добымыз тұрақта тұрған көліктің астына домалап кетті.

Мен Бағдатты шақырайын деп бұрылсам, Мариям жүгіріп барып көліктің астына кіріп кетіпті. Өзі сондай кішкентай әрі жылдам. Бір аяқкиімі көліктің жанында жатыр. Оның жанында дөңгелек маған өте үлкен болып көрінді. Құдды кез келген затты езіп жіберетіндей. Кенеттен көліктің алдыңғы жағынан сықырлаған дыбыс естілді. Денем мұздап кетті. Айқайлайын десем, дауысым шығар емес.

Бір кезде Бағдат жүгіріп келді де:

- Мариям қайда? - деп сұрады. Мен дірілдеп көліктің астын нұсқадым. Ол қолындағы телефонды лақтырып жіберді, өңі бозарып кетті.

- Мариям, артқа шық. Тоқта! - деп дауыстады. Мариям қорыққанынан тоқтай қалып еді, сәлден соң шашы ұйпа-тұйпа, қолы кір-кір болып көліктің астынан шықты. Қолында - қызғылт добы...

Бағдат оның жанына тізерлеп отырып:

- Мариям, сенің тек доп алғың келгенін білемін. Бірақ көліктің астына кіруге болмайды. Ол жүріп кетсе не болар еді? Қарашы, қандай үлкен... - деді.

Мариям үндемеді, тек қолындағы добына қарады.

Бәріміз жол жиегінде үнсіз отырдық. Тіпті телефоннан бас алмай қойған Ермек пен Ернар да үндемейді. Бағдат ашуланбады, бізге қауіпсіздік туралы айтып, түсіндірумен болды.

- Ешкім жүрер кезде төмен қарап, көліктің астын тексермейді. Қандай қауіптен аман қалдық, ойлаңдаршы... - деді.

Мариям шаң басқан тізесіне қарап, допты құшақтады да:

- Мен тек допты алып, шығып кетемін деп ойладым, - деді ақырын ғана.

Ернар көзілдірігін көтеріп:

- Бізді де кешір, телефонның қызығына кіргеніміз сонша - ештеңені байқамаппыз, - деді.

Бағдат бәрімізге қарап:

- Біз доспыз ғой, сол себепті бір-бірімізге қамқор болуымыз керек. Келесіде мұқият болайық, - деді. Бәріміз бас изедік.

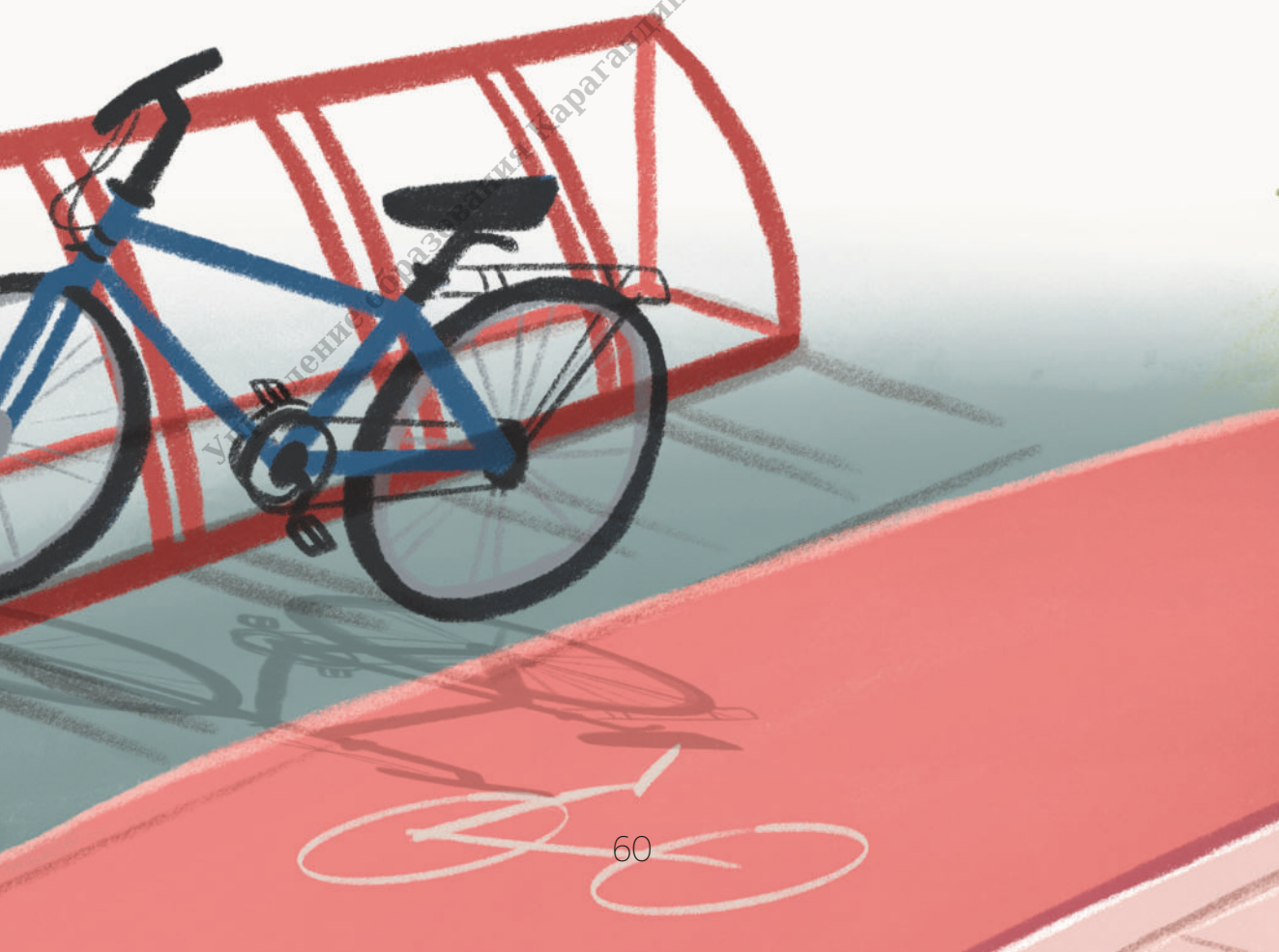
Бұл оқиғадан кейін көп нәрсені ойладым. Өзімді ересек сезіндім. Бұрынғыдай әзілдесіп, күліп-ойнасақ та, бізде қауіп, оның салдары деген түсінік қалыптасты.

Бірнеше күннен кейін Бағдат бізді саябаққа апарды. Металдан жасалған тіреуіштерді нұсқап, оның велосипедке арналған тұрақ екенін айтты. Ол велосипедтерді сақтау үшін керек екен, ал велосипед – адамдар үшін өте пайдалы көлік құралы.

Бағдат автокөлік жолының жиегінде орналасқан арнайы сызықтармен бөлінген жолды көрсетіп:

– Міне, мынау – веложол. Жаяу жүргіншілерге кедергі келтірмеу үшін бөлінген арнайы жол бөлігі. Айтпақшы, самокат, велосипед тепкенде қауіпсіздік баскиімін кию керек, – деді.

- Ол ауыр ғой, оның үстіне менің көзілдірігіме кедергі келтіреді, - деді Ернар.

Бағдат оған:

- Ең қауіпті жарақат - бас жарақаты. Сол себепті баскиімсіз велосипед тебуге болмайды, - деп жауап қатты.

Біз біраз жаяу жүргеннен кейін автобусқа отырамыз деп шештік. Аялдамаға су жаңа автобус тоқтады. Ішке күліп-ойнап кірдік. Мариям мен Ермек бос орындыққа отырды. Әзілдескенде дауысымыз қатты шығып жатты.

Бағдат бізге қарап:

- Тыныш! Автобус - ойын алаңы емес, бұл - көлік, - деді.

Дәл осы кезде артқы орындықтағы екі бала айқайлап, қолдарындағы кәмпітті бір-біріне лақтыра бастады. Жүргізуші айнаға қарап, қабағын түйді. Мен Бағдатқа қарадым. Ол басын шайқады.

- Бұл - қауіпсіз емес. Әрі жүргізушіге деген құрметсіздік. Егер ол алаңдаса ше? Бәріміздің өміріміз жүргізушінің назарына байланысты. Оған бөгет болмайық, - деді.

Келесі аялдамадан автобустың балдақтағы бір апай мінді. Ол отыратын орын іздеп жан-жағына қарады. Ермек атып тұрып, орын ұсынды. Апай жимиып, рахметін айтты. Ал Бағдат Ермекке басбармағын көтерді.

Үнсіз бақылап тұрған мен жымыып күлдім. Біз салғырт баладан саналы адамға айналып келеміз.

Араға бірнеше күн салып, мектепте жанымызға тәрбие ісінің меңгерушісі келді.

- Балалар, мен сендерден ерекше бір нәрсе байқадым, - деді ол жимиып. - Сендер мұқият, мейірімді бола бастадыңдар. Мен мұны ойын алаңында, қоңырау кезінде бір-біріңе көмектесетіндеріңнен, өзгелерге құрметпен қарай бастағандарыңнан білдім. Сондай-ақ қауіпсіздік ережелерін өзгелерге үйретіп жүр екенсіңдер. Жарайсыңдар! - деді ол.

Біз бір-бірімізге мақтанышпен, күлімсіреп қарадық. Шынында да, соңғы кездері білетінімізді басқа оқушыларға да айтып, сақ болуды ескертіп жүрген едік.

Тәрбие ісінің меңгерушісі:

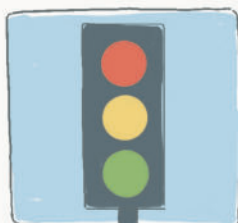
- Жақында бастауыш сыныптары бойынша бір іс-шара өтеді. Сол шарада бір-біріңе қамқор болудың, көмек көрсетудің, қауіпсіздік ережелерінің маңызы туралы өз ойларыңмен бөліссеңдер... – деген ұсынысын айтты. Қобалжып тұрсақ та, келістік. Біз үшін бұл - зор жауапкершілік.

Достар, жолдан өтерде абай болайық:

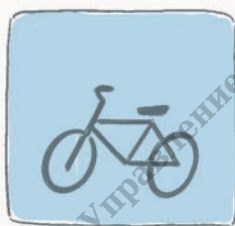
Жолды тек жаяу жүргіншілер (зебра) өткелінен өт.

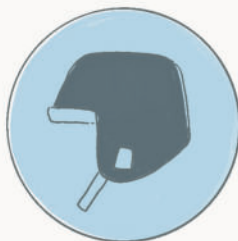
Бағдаршамның тілін біл. Көліктердің бәрі сені көреді деп ойлама.

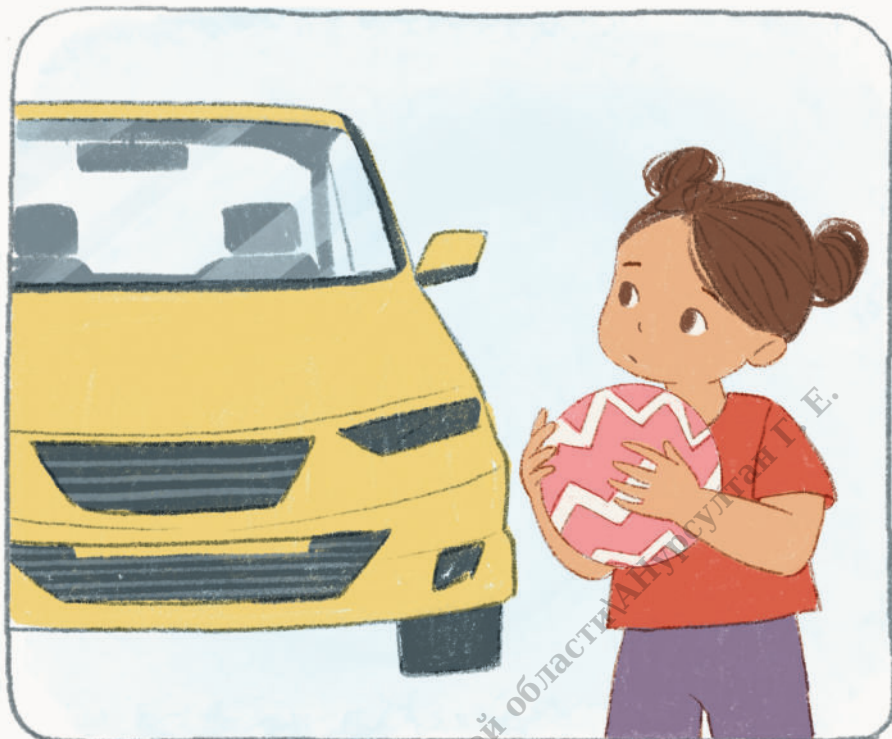
Телефон мен құлаққапты пайдаланба!

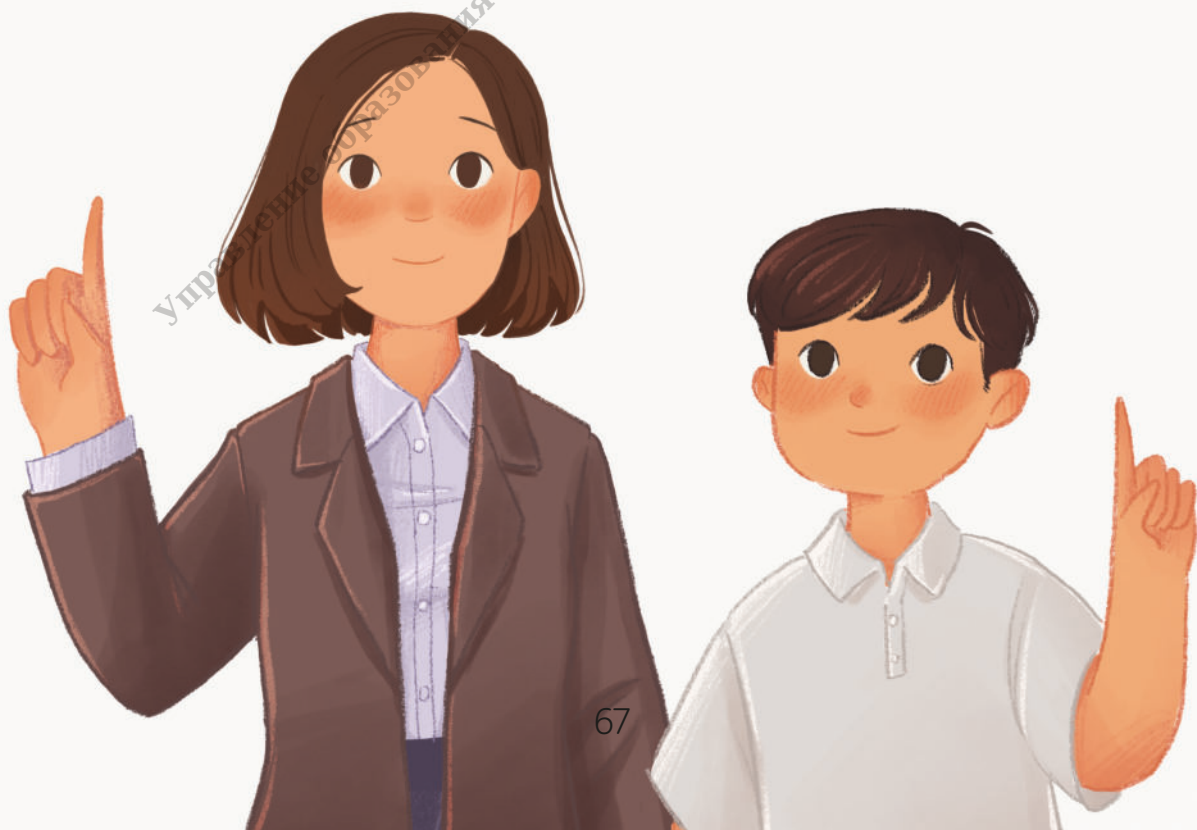
Велосипед пен самокатты тек арнайы жолда мін.

Басыңды дулығамен (шлем) қорға.

Жолға жақын жерде ойнама! Доп қуып, шапшаң жүгіру - өте қауіпті!

АТА-АНАҒА АРНАЛҒАН НҰСҚАУЛЫҚ

ҚҰРМЕТТІ АТА-АНА!

Қолыңыздағы кітап - балаңызға қауіпсіздік ережелерін үйретуге арналған таптырмас көмекші құрал. Балалар кез келген нәрсені көргенде, айтқанда, ересектерден қайталағанда жақсырақ меңгереді. Сол себепті кітаптың соңында рөлдік ойындар мен тапсырмалар берілген.

НЕ ІСТЕУ КЕРЕК?

1

**АЛДЫМЕН ОҚЫҢЫЗ, КЕЙІН...
ОЙНАҢЫЗ.**

- Әр бөлімді дауыстап оқыңыз.
- Балаңыз әңгімені түсінді ме, көз жеткізіңіз.
- Қарапайым сұрақтар қойыңыз:
«Мұнда не болып жатыр? Кімнің айтқаны, іс-әрекеті дұрыс? Сен оның орнында болсаң, не істер едің?»

РӨЛГЕ БӨЛІП ОЙНАҢЫЗ.

Кезектесіп бала мен ересек рөлінде ойнаңыз.

- Балаңыз қимыл, ым-ишара, қысқа сөйлемдерді қолдансын.
- Ойын ұзақ болмасын (1-3 минут жеткілікті).

2

3

ЖАС ЕРЕКШЕЛІГІНЕ ҚАРАЙ БЕЙІМДЕҢІЗ.

- 3-5 жастағы балаларға «Иә / Жоқ» сұрақтарын қойыңыз. Қимылды өзіңіз көрсетіңіз, ал балаңыз сізді қайталасын. Мысалы: «Пеш өте ыстық. Бізге оны ұстауға бола ма? Иә ма, жоқ па?»
- 6-8 жастағы балаларға «Егер ... » деген ситуациялық сұрақ қойыңыз. Ойын ашық айтып, жауабын түсіндіріп берсін.

Мысалы: «Егер бассейннің жанында жүгіріп ойнасақ, не болуы мүмкін?»

ОЙЫН ҚЫЗЫҚТЫ БОЛСЫН.

- Дұрыс жауаппен қауіпсіз әрекеттерді мақтап отырыңыз.
- Түсіндіру барысында үйдегі ойыншықтар немесе заттарды қолданыңыз.
- Балаға «ата-ана» рөлін беріңіз - олар ересектерге ереже үйреткенді жақсы көреді!

4

ҚАЙТАЛАП ОТЫРЫҢЫЗ.

- Қауіпсіздік ережелері бірнеше рет қайталанғанда ғана есте қалады.
- Күнделікті өмірде ережелерді есіне түсіріңіз (жолдан өткенде, жуынып жатқанда, тамақ пісіргенде т.б.)

Кеңес: Ойын кезінде өзіңізді жеңіл әрі ойнақы ұстаңыз. Басты мақсат – баланы қорқыту емес, кез келген жағдайда өзіне сенімді болуға үйрету

1

ҮЙДЕГІ ҚАУПСІЗДІК ЕРЕЖЕЛЕРІ

РӨЛДІК ОЙЫНДАР

Ыстыққа жолама!

Ата-ана: «Қарашы, пеш жанып тұр! Ол өте ыстық. Пешті қолмен ұстауға бола ма?»

Бала: «Жоқ!»

Ата-ана: «Жарайсың! Ал қарның ашса не істейсің?»

Бала: «Анама/әкеме айтамын».

Өткір затты ұстама!

Ата-ана: «Мынау - қайшы. Қайшымен ойнауға бола ма?»

Бала: «Жоқ, мен оны саған беремін».

Ата-ана: «Дұрыс! Өткір затты тек ересектер ұстауы керек».

Дәріні өзің ішпе!

Ата-ана: «Қарашы, мына дәрі кәмпитке ұқсайды екен. Оны жеуге бола ма?»

Бала: «Жоқ, болмайды!»

Ата-ана: «Жарайсың! Дәріні тек анаң немесе әкең бергенде ғана ішу керек».

Розеткаға жолама!

Ата-ана: «Мынау - розетка. Оның тесігіне саусақты тығуға бола ма?»

Бала: «Жоқ, ол өте қауіпті!»

Ата-ана: «Жарайсың! Телефонды қуаттау керек болса да, ересектерге ескерт».

Есік ашпа!

Ата-ана (тоқ-тоқ етіп есікті, үстелді немесе жерді қағады): «Үйге сен танымайтын кісі келіп тұр. Есікті ашасың ба?»

Бала: «Жоқ! Мен анамды/әкемді күтемін».

Ата-ана: «Дұрыс! Есікті кім ұрса да өзің ашпа!»

Су төгілсе...

Ата-ана: «Еденге су төгілді. Не істейміз?»

Бала: «Тайып құламас үшін тоқтай қаламын да, сені шақырамын».

Ата-ана: «Дұрыс айтасың!»

Өрт шықса...

Ата-ана (дыбыстайды): «Бип-бип! Өрт шықты! Төсектің астына тығылу керек пе, әлде сыртқа шығу керек пе?»

Бала: «Сыртқа шығу керек!»

Ата-ана: «Дұрыс! Біз жасырынбаймыз, сыртқа шығып, көмек шақырамыз».

2

СУДАҒЫ ҚАУПСІЗДІК ЕРЕЖЕЛЕРІ

РӨЛДІК ОЙЫНДАР

Жалғыз суға түспе!

Ата-ана: «Өзің ғана суға түскің келе ме?»

Бала: «Жоқ! Әрқашан анаммен немесе әкеммен бірге түсемін».

Ата-ана: «Жарайсың! Суға жалғыз түсуге болмайды».

Судың терең жағына барма!

Ата-ана: «Қарашы, ана жерден бастап терең екен. Сенің аяғың жерге тимей қалайын деп тұр. Сол жаққа барасың ба?»

Бала: «Жоқ! Мен таяз жерде ойнаймын».

Ата-ана: «Дұрыс айтасың, балам!»

Жүгірме, сырғанап құлайсың!

Ата-ана (жүгіргендей қимылдайды): «Мен су жағасында жүгіріп барамын! Не болуы мүмкін?»

Бала: «Құлап қаласың!»

Ата-ана: «Дұрыс айтасың! Су жағасында жүгіруге болмайды».

Су жұтып қойсаң...

Ата-ана (жөтеледі): «Су жұтып қойып, жөтеліп жатсың. Не істейсің?»

Бала: «Дереу саған айтамын!»

Ата-ана: «Жарайсың! Ештеңені жасырмай, бірден айту керек».

Суда қалай ойнау керек?

Ата-ана: «Мен сені су астына итеріп жіберсем, жақсы ма?»

Бала: «Жоқ! Қауіпті!»

Ата-ана: «Дұрыс, суда олай ойнауға болмайды».

Құтқару шеңберін қолдан!

Ата-ана (дөңгелек немесе ойыншықты көрсетеді):
«Қарашы, мынау - құтқару шеңбері. Ол не үшін керек?»

Бала: «Суға батып бара жатқанда көмектеседі!»

Ата-ана: «Жарайсың! Суға түсерде әрқашан жаныңда болсын!»

Күнге көп қыздырынба!

Ата-ана (күнге қолын көлегейлейді): «Күн бүгін өте ыстық. Біз не істейміз?»

Бала: «Көлеңкеге барып, су ішеміз!»

Ата-ана: «Дұрыс! Күн астында ұзақ жатуға, жүруге болмайды».

3

ЖОЛДАҒЫ ҚАУПСІЗДІК ЕРЕЖЕЛЕРІ

РӨЛДІК ОЙЫНДАР

Тек жаяу жүргіншілер өткелінен өт!

Ата-ана: Қарашы, машиналар жүріп жатыр. Қай жерден өтеміз?

Бала: Тек ақ-қара сызықтар сызылған жерден өтеміз!

Ата-ана: Дұрыс, ол - жаяу жүргіншілер өткелі. Тіпті өзінің белгісі де бар. Мұқият бол!

Жолға қарай жүгірме!

Ата-ана: Мәссаған, доп жолға қарай домалап кетті! Сен не істейсің?

Бала: Мен оның артынан жүгірмеймін, жанымдағы ересектерге айтамын.

Ата-ана: Жарайсың! Жолға қарай жүгірмейміз.

Бағдаршамға қара!

Ата-ана: Бағдаршамның қызыл түсі жанып тұр. Біз не істейміз?

Бала: Тоқтаймыз!

Ата-ана: Жасыл жанғанда ше?

Бала: Жолдан өтеміз!

Ата-ана: Дұрыс айтасың!

Құлаққап киме, телефонға қарама!

Ата-ана: Мен жолдан өтіп бара жатып телефонға қарадым. Не болуы мүмкін?

Бала: Машинаны байқамай қаласың!

Ата-ана: Дұрыс! Жолдан өтерде телефонды қалтамызға саламыз.

Көшеде ойнама!

Ата-ана: Мен көшеде доп ойнап жүрмін. Бұл дұрыс па?

Бала: Жоқ! Ойын алаңына бару керек.

Ата-ана: Жарайсың! Көшеде ойнау қауіпті.

Автобусқа тек аялдамадан мін!

Ата-ана: Автобус аялдамадан жүріп кетті, артынан жүгірейін бе?

Бала: Жоқ! Тек аялдамада күту керек.

Ата-ана: Дұрыс айтасың! Автобусқа әрқашан аялдамадан мінеміз.

Управление образования Карагандинской области | АНурсултан Г. Е.

3+

Мадина Омар

Айша және қауіпсіздік ережелері

Балалар әдебиеті

Суретін салған
Assel Smak

Редакторы / корректоры
Нұрсұлу Қалмұхамбетқызы

Жарамдылық мерзімі шектелмеген.

Тауар сертификатталған. Барлық сапа және қауіпсіздік стандарттарына
сәйкес келеді.

Пішімі 70*1001/16. Қағазы борлы. Офсеттік басылым.

Таралымы 2000 дана.

Дайын файлдан «Фолиант» баспасы» ЖШС баспаханасында басылды
010000, Астана қаласы, Ш. Айманов к., 13